

МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ГЕПАТОТРОПНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Національний фармацевтичний університет

Вступ. Серед усіх форм хвороб органів травлення більше 5% займають захворювання печінки, для яких характерним є щорічне зростання показників поширеності та захворюваності серед населення. Відповідно актуальним є питання забезпечення населення ефективними, якісними, безпечними і доступними гепатотропними препаратами для профілактики і своєчасної терапії даної патології.

Мета. Проведення маркетингового аналізу українського ринку лікарських засобів гепатотропної дії з метою встановлення перспективних сегментів для розробки нових препаратів, для чого використано методи статистичного, структурного, графічного і маркетингового аналізу.

Результати. За результатами дослідження встановлено, що український ринок гепатотропних лікарських засобів формується 54 найменуваннями від 17 країн-виробників, серед яких найбільша кількість представлена фірмами-виробниками з України, Індії, Швейцарії й Італії. Вітчизняні препарати у більшій кількості наявні у підгрупах аргініну глутамату і силімарину. Дослідження структури ринку гепатотропних засобів свідчить про переважну кількість синтетичних активних діючих речовин, що використовуються при виробництві більш ніж 50% препаратів сегменту. Результати аналізу динаміки споживання гепатотропних ліків демонструють переважно позитивну тенденцію приросту обсягів реалізації у натуральних і грошових одиницях, при чому найбільш стабільно зростаючою підгрупою є А05ВА50** «Різні препарати». Таким чином, можна стверджувати про позитивну динаміку розвитку ринку гепатотропних препаратів протягом періоду 2009 – 2013 рр., однак представленість лікарських засобів вітчизняного виробництва притаманна лише для двох підгруп, що обмежує вибір споживачів доступних препаратів для лікування захворювань печінки.

Ключові слова: гепатотропні лікарські засоби, фармацевтичний ринок, маркетинговий аналіз.

Вступ. Серед усіх напрямків підприємницької діяльності фармацевтична індустрія посідає особливе місце, оскільки стан здоров'я кожної окремої людини і суспільства в цілому є важливими складовими розвитку і становлення держави. Динамічний розвиток сучасного світового фармацевтичного ринку, відкриття нових лікарських засобів (ЛЗ) хімічного та біологічного походження, інтерес науковців та лікарів-практиків до новітніх методів терапії свідчить про незадоволені соціальні потреби у ЛЗ для лікування «традиційних» та рідкісних захворювань [1-4, 6].

Одними з найбільш розповсюджених захворювань сучасного суспільства є хвороби органів травлення. Так, за даними Центру медичної статистики МОЗ України поширеність нозологій даної групи за останні 5 років зросла на 1,2%. Серед усіх форм хвороб органів травлення більше 5% займають захворювання печінки, до того ж характерним є підвищення показників поширеності та захворюваності населення України на хронічні гепатити і цироз печінки кожного

року в середньому на 1,8% [4]. Враховуючи, що переважна чисельність хворих із значною патологією відноситься до населення працездатного віку, а своєчасна діагностика і лікування захворювань печінки зменшує частоту виникнення хронічних ускладнень і онкологічних захворювань [2, 3, 5], актуальним є питання забезпечення населення ефективними, якісними, безпечними і доступними ЛЗ для профілактики і вчасної терапії захворювань печінки.

Мета. Проведення маркетингового аналізу українського ринку ЛЗ гепатотропної дія з метою встановлення перспективних сегментів для розробки нових препаратів.

Матеріали та методи. Під час проведення дослідження використано методи статистичного, структурного, графічного і маркетингового аналізу із застосуванням даних Державного реєстру ЛЗ, дослідницьких компаній і виробничих підприємств.

Результати та їх обговорення. За результатами попередніх досліджень нами встановлено, що ЛЗ для лікування захворювань печінки складають більше 6% від загальної ємності українському ринку препаратів для лікування хвороб органів травлення та представлені п'ятьма групами відповідно АТХ-класифікації. Станом на початок 2014 р. даний сегмент нараховував 54 найменування ЛЗ (з урахуванням лікарських форм) від 17 країн-виробників на загальну суму 790533 тис. грн. Найбільша кількість препаратів групи представлена фірмами-виробниками з України, Індії, Швейцарії й Італії.

Структурний аналіз асортименту групи препаратів для лікування захворювань печінки показав, що найбільша представленість різних країн-виробників характерна для підгрупи А05ВА50** «Різні препарати». Даний сегмент формується 22 виробниками з 12 країн, що поставляють на ринок України 34 найменування ЛЗ. Необхідно відзначити, що частка препаратів вітчизняного виробництва у зазначеному сегменті становить 35,3%. Препарати аргініну глутамату представлені на ринку лише українського виробника ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я», також найбільша кількість ЛЗ вітчизняного виробництва серед препаратів силімарину – 53,8% від загальної чисельності сегменту (рис. 1).

На наступному етапі дослідження нами проаналізовано асортимент гепатотропних ЛЗ за складом діючих речовин. Встановлено, що серед препаратів сегменту найбільш чисельними є ЛЗ з активними діючими речовинами синтетичного походження – 29 найменувань, які майже рівномірно представлені препаратами вітчизняного і закордонного виробництва. Переважна кількість ЛЗ на основі рослинної сировини характерна для підгруп А05ВА03 «Силімарин» вітчизняного виробництва і А05ВА50** «Різні препарати» закордонного виробництва (рис. 2).

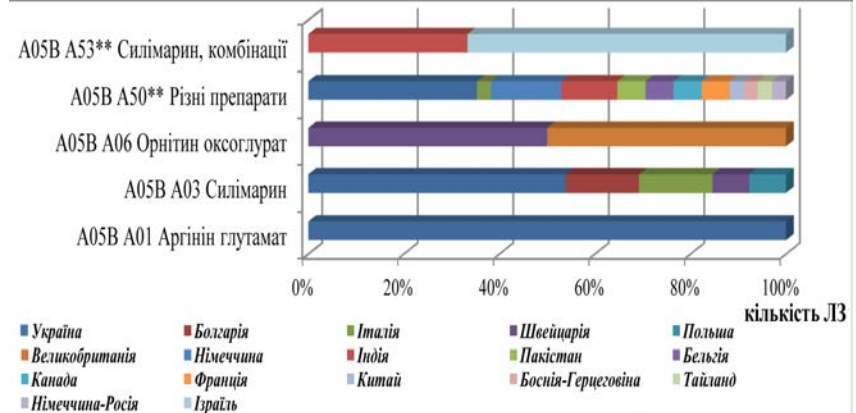

Рис. 1. Представленість країн-виробників у сегментах ринку гепатотропних ЛЗ.

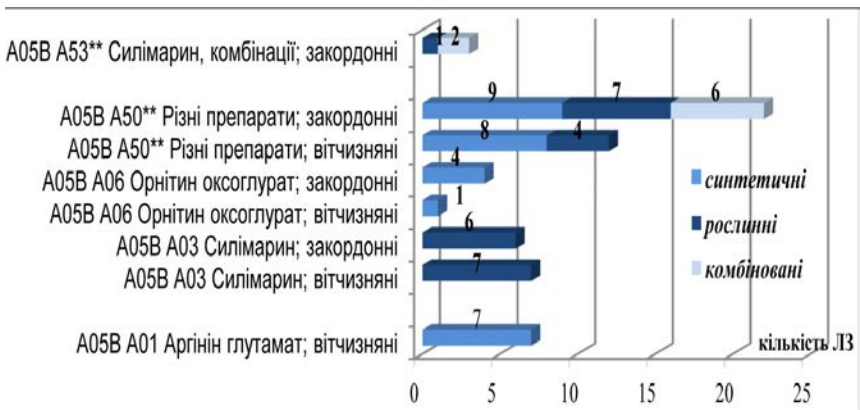

Рис. 2. Розподіл гепатотропних ЛЗ за походженням активних діючих речовин.

Одним з кількісних показників, що характеризує тенденції формування фармацевтичного ринку, є рівень споживання населенням ЛЗ. З метою встановлення змін у перевагах споживачів по відношенню до гепатотропних препаратів нами проведено аналіз динаміки споживання ЛЗ у натуральних і грошових показниках за останні 5 років. Встановлено, що в цілому даний ринок характеризується збільшення рівня споживання препаратів як у натуральних, так і у грошових показниках (табл.).

Динаміка споживання гепатотропних ЛЗ на ринку України

Таблиця

Група ЛЗ	Споживання у натуральних показниках (кількість упаковок)		Темп приросту, %	Споживання у грошових показниках (тис. грн.)		Темп приросту, %	Темп приросту, %	Темп приросту, %	
	2009 р.	2010 р.		2011 р.	2012 р.				2013 р.
А05В А01 Аргинін глутамат	639029	710572	11,2	706773	-0,5	821199	16,2	995456	21,2
А05В А03 Силімарин	3679132	3412396	-7,2	3421746	0,3	3571596	4,4	3846335	7,7
А05В А06 Орнітин оксоглутрат	5383	20178	274,8	37923	87,9	54761	44,44	44347	-19,0
А05В А50** Різні препарати	4534975	5236115	15,5	5244769	0,2	5720559	9,1	6018685	5,2
А05В А53** Силімарин, комбінації	1094091	1230372	12,5	1010966	-17,8	1108559	9,7	1191843	7,5
Споживання у грошових показниках (тис. грн.)									
А05В А01 Аргинін глутамат	24405	28856	18,2	38574	33,7	48316	25,3	74545	54,3
А05В А03 Силімарин	82156	96572	17,5	109075	12,9	128431	17,73	157120	22,3
А05В А06 Орнітин оксоглутрат	2239	6896	207,9	11548	67,5	18245	57,9	20972	14,9
А05В А50** Різні препарати	273475	343219	25,5	399614	16,4	426997	6,9	451878	5,8
А05В А53** Силімарин, комбінації	55067	56660	2,9	57015	0,6	69543	21,9	86018	23,7

Необхідно відзначити, що протягом періоду аналізу більші показники зростання обсягів реалізації у натуральних одиницях притаманні для підгруп А05ВА06 «Орнітин оксоглурат» (період 2009 – 2012 рр.) і А05ВА01 «Аргінін глутамат» (період 2012 – 2013 рр.), що пояснюється збільшенням чисельності ЛЗ у сегментах за рахунок появи на ринку нових лікарських форм і дозувань. При чому для зазначених підгруп також характерним є пропорційне збільшення обсягів споживання у грошових показниках. Однак, сегмент ЛЗ орнітину оксоглурата демонструє поступове зниження темпів приросту – у грошовому виразі від 207,9% у 2010 р. до 14,9% у 2013 р. та від 274,8% у 2010 р. до -19,0% у 2013 р. натуральному виразі. Даний факт пояснюється появою на ринку більш економічно доступних гепатотропних ЛЗ, зокрема за рахунок розширення підгрупи А05ВА50** «Різні препарати», середня ціна на ЛЗ якого становить 96,6 грн. порівняно з 397,5 грн. на ЛЗ підгрупи А05ВА06 «Орнітин оксоглурат». Також за результатами аналізу динаміки продажів гепатотропних ЛЗ встановлено, що найбільш стабільною підгрупою у грошових і натуральних показниках, темпи приросту обсягів реалізації якої мають постійне позитивне значення, є підгрупа А05ВА50** «Різні препарати». Для даної групи характерним є достатньо широкий асортимент ЛЗ, які виготовлені на основі різних активних діючих речовин вітчизняними і закордонними підприємствами.

Висновки. Таким чином, результати проведено дослідження свідчать про широку представленість гепатотропних ЛЗ різними виробниками з різних країн, наявність препаратів на основі синтетичних і рослинних компонентів, загальну позитивну динаміку розвитку даного ринку протягом періоду 2009 – 2013 рр. Однак, широка представленість препаратів вітчизняного виробництва притаманна лише для двох підгруп, що обмежує вибір споживачами доступних ЛЗ для лікування захворювань печінки.

Необхідно зазначити, що сучасний фармацевтичний ринок зазнає суттєвих змін у зв'язку із впливом сукупності факторів ринкового середовища. Тому поява альтернативних напрямків задоволення потреб кінцевих споживачів в ефективних, безпечних, якісних і доступних ЛЗ є перспективним вектором у розвитку наукового, виробничого і збутового секторів фармацевтичного ринку України.

Література

1. Бабак О.Я. Современная гепатология: достижения, проблемы и перспективы / О.Я. Бабак // Сучасна гастроентерологія. – 2013. – №2 (70). – С. 12-20.
2. Журавлёва Л.В., Сравнительная характеристика гепатопротекторных средств – ключ к рациональному применению / Л.В. Журавлёва, Е.М. Кривоносова // Сучасна гастроентерологія. – 2013. – №4 (72). – С. 93-101.
3. Кляритская И.Л. Особенности течения и типа лекарственных поражений печени, эффективности терапии у больных ревматологического профиля в зависимости от факторов риска / И.Л. Кляритская, Е.В. Максимова // Сучасна гастроентерологія. – 2012. – №2 (64). – С. 128-134.
4. Котвицька А.А. Організаційно-економічні принципи фармацевтичного забезпечення членів лікарняних кас / А.А. Котвицька, В.П. Ходаківська // метод. рек. – К.: 2015. – 31 с.
5. Семендяева М.Е. Неалкогольная жировая болезнь печени как

медицинская и социальная проблема // Клиническая практика. – 2012. – №2. – С. 71-80.

6. Activity of essential phospholipids (EPL) form soybean in liver disease / K. J. Gundermann, A. Kuenker et al.// Pharmacological Report. – 2011. – Vol. 63. – P. 643-659.

А.В. Волкова, А.И. Федосов, В.С. Кисличенко

Маркетинговый анализ рынка гепатотропных лекарственных средств

Национальный фармацевтический университет

Вступление. Среди всех форм заболеваний органов пищеварения более 5% занимают болезни печени, для которых характерно ежегодное увеличение показателей распространенности и заболеваемости среди населения. Соответственно актуальным является вопрос обеспечения населения эффективными, качественными, безопасными и доступными гепатотропными препаратами для профилактики и своевременной терапии данной патологии.

Цель. Проведение маркетингового анализа украинского рынка лекарственных средств гепатотропного действия с последующим определением перспективных сегментов для разработки новых препаратов. В процессе исследования использованы методы статистического, структурного, графического и маркетингового анализа.

Результаты. По результатам исследования установлено, что украинский рынок гепатотропных лекарственных средств формируется 54 наименованиями от 17 стран-производителей, среди которых наибольшее количество представлено фирмами-производителями из Украины, Индии, Швейцарии и Италии. Лекарственные препараты отечественных производителей в большем количестве представлены в подгруппах А05ВА01 «Аргинина глутамат» и А05ВА03 «Силимарина». Исследование структуры рынка гепатотропных средств свидетельствует о преимущественном присутствии препаратов на основе синтетических активных действующих веществ, которые используются в производстве более 50% препаратов сегмента. Результаты анализа динамики потребления гепатотропных лекарств демонстрируют положительную тенденцию прироста объемов реализации в натуральных и денежных единицах, причем наиболее стабильно растущей подгруппой является А05ВА50** «Разные препараты». Таким образом, можно говорить о положительной динамике развития рынка гепатотропных препаратов в течение периода 2009 - 2013 гг. Однако лекарственные средства отечественного производства доминируют только в двух подгруппах, что ограничивает выбор потребителей доступных препаратов для лечения заболеваний печени.

Ключевые слова: гепатотропные лекарственные средства, фармацевтический рынок, маркетинговый анализ.

A. V. Volkova, A. I. Fedosov, V. S. Kyslychenko

Marketing analysis of hepatotropic drugs in ukraine

National University of Pharmacy, Kharkiv city

Introduction. Liver diseases occupy more than 5% among all forms of digestive system diseases. Their specific feature is the annual increase in indicators of prevalence and incidence among the population. Thus the issue of providing the population with effective, qualitative, safe and available hepatotropic drugs is topical. The **aim** of our work is to study the market of hepatotropic drugs in Ukraine with

the following definition of perspective segments for development of new drugs. State register of drugs, the research companies and manufacturing enterprises, which are generalized by means of methods of marketing, structural, statistical and graphic analysis are used.

Results. By results of research it is established that the Ukrainian market of hepatotrophic drugs is formed by 54 names from 17 manufacturing countries among which the greatest number is presented by manufacturing firms from Ukraine, India, Switzerland and Italy. Drugs of domestic producers in bigger quantity are presented in subgroups A05BA01 "Arginine glutamate" and A05BA03 "Silymarin". The research of structure of Ukrainian hepatotrophic drugs market testifies to primary presence of drugs on the synthetic active ingredients basis which are used in production of more than 50% in this segment. Results of analysis of consumption dynamics of hepatotrophic drugs show the positive tendency of gain of distribution volumes in natural and monetary indicators, and the most steadily growing subgroup is A05BA50** "Other drugs". To date, it is possible to declare positive dynamics of development of hepatotrophic drugs market during 2009–2013. However medicines of domestic production dominate only in two subgroups that limit choice of consumers of available hepatotrophic drugs.

Key words: hepatotrophic drugs, pharmaceutical market, marketing analysis.

Відомості про авторів:

Волкова Аліна Вікторівна – к. фарм. н., доцент кафедри соціальної фармації Національного фармацевтичного університету. Адреса: Харків, вул. Блюхера, 4, тел.: (0572) 67-91-81.

Федосов Андрій Ігоревич – к. фарм. н., доцент кафедри медичної хімії Національного фармацевтичного університету. Адреса: Харків, вул. Блюхера, 4, тел.: 8 (0572) 679204.

Кисличенко Вікторія Сергіївна – д. фарм. н., професор, завідувач кафедри хімії природних сполук Національного фармацевтичного університету. Харьков, вул. Блюхера, 4, тел.: (0572) 67-93-63.

УДК 615.12:615.071

© КОЛЕКТИВ АВТОРІВ, 2015

В.О. Вракін, Л.П. Савченко, В.А. Георгіяни

ВИБІР МЕТОДИК ІДЕНТИФІКАЦІЇ КОМПОНЕНТІВ ЕКСТЕМПОРАЛЬНОЇ МАЗІ

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Вступ. Обґрунтована важливість використання методик ідентифікації діючих компонентів екстемпоральних лікарських форм (ЕЛФ). Описані методики ідентифікації гідрокортизону бутирату, наведені в зарубіжних фармакопеях.

Мета. Розробка схеми виділення гідрокортизону бутирату з екстемпоральної мазі, вибір методики його ідентифікації; верифікація можливості використання обраних методик ідентифікації нітрофуралу та прокаїну гідрохлориду для їх ідентифікації в мазі, яка досліджувалась.

Матеріали та методи. Об'єкт дослідження – екстемпоральна мазь, виготовлена на основі мазі гідрокортизону бутирату 1% заводського виробництва.

Результати. Проведені дослідження довели можливість використання для виділення гідрокортизону бутирату з екстемпоральної мазі методики, наведеної в статті 2.5.7. «Неомілюючі речовини» ДФУ. Отримані результати підтверджені за допомогою тонкошарової хроматографії (ТШХ). В результаті аналізу обрані методики ідентифікації гідрокортизону бутирату, нітрофуралу та прокаїну гідрохлориду в екстемпоральній мазі та доведено можливість їх використання для аналізу досліджуваної лікарської форми (ЛФ).